GALERIA SZTUKI WSPÓŁCZESNEJ **ESTA**

WYSTAWA GRAFIKI KOMPUTEROWEJ I MALARSTWA

STANISŁAWA FIJAŁKOWSKIEGO

MAJ 2000

Stanisław Fijałkowski

Urodzony 4 listopada 1922 roku w Zdołbunowie na Wołyniu. 1944-45 Wywieziony na roboty przymusowe do Królewca. Studia w Państwowej Wyższej Szkole Sztuk Plastycznych w Łodzi (1946-51) u Władysława Strzemińskiego i Stefana Wegnera, dyplom u Ludwika Tyrowicza. Od 1947 do 1993 r. był pedagogiem w tej uczelni, od 1983 r. profesorem; pełnił funkcje prorektora i dziekana Wydziału Grafiki. W roku akademickim 1989/90 był przez 2 semestry gościnnym profesorem Uniwersytetu w Giessen. Prowadził krótkie seminaria w Mons (1978, 1982) i w Marburgu (1990). Jest wiceprezydentem Międzynarodowego Stowarzyszenia Drzeworytników XYLON z siedzibą w Szwajcarii, przewodniczącym Polskiej Sekcji XYLONU. 1974-79 Był wiceprezesem Polskiego Komitetu AIAP (Association Internationale des Arts Plastiques). Jest członkiem Europejskiej Akademii Nauk i Sztuk w Salzburgu oraz Belgijskiej Królewskiej Akademii Nauki Literatury i Sztuk Pięknych w Brukseli. Malarz i grafik. Przetłumaczył na polski i wydał dwie książki Kandyńskiego: *Punkt i linia a płaszczyzna, O duchowości w sztuce.* W maszynopisie tłumaczenie Malewicza: *Świat bezprzedmiotowy.*

Ważniejsze wystawy międzynarodowe

1966-78,84 Biennale Grafiki w Krakowie. 1967,71,75-79 Biennale Grafiki w Ljubljanie. 1968 Biennale Grafiki w Tokio. 1968, 69, 76 Biennale Grafiki we Florencji. 1969 Biennale Sztuki w São Paulo. 1969, 72 Triennale Drzeworytu w Carpi. 1969-93 Międzynarodowe Wystawy XYLONU 5-13. 1970 II Międzynarodowy Plener Malarski w Eisenstadt w Austrii. 1970,71,73-75 Międzynarodowy Konkurs im. Joan Miró w Barcelonie. 1970-74, 79, 84 Biennale Grafiki w Bradford. 1971 Międzynarodowa wystawa "Aspetti della Grafica Europea" w Wenecji. 1971,76,90 Międzynarodowy konkurs "Premio Biella". 1972 Biennale Sztuki w Wenecji; Międzynarodowa wystawa "Grafica d'Oggi" w Wenecji; Międzynarodowa wystawa Laureatów Krakowskiego Biennale Grafiki w Bremen. 1972,74 Biennale Sztuki w Menton. 1972, 84 Biennale Rysunku w Rijeka. 1974 Międzynarodowe Biennale Sztuki w Delhi. 1975 Eastern European Printmakers w Cincinnati Art Museum; Triennale Sztuki w New Delhi. 1975, 76 Targi Sztuki w Bazylei. 1976 Biennale Grafiki w Bonsecours; Międzynarodowa wystawa "Arte Fiera" w Bolonii. 1976, 78 Biennale Grafiki we Frechen. 1978 Biennale Grafiki we Fredrikstad. 1978-84 Triennale "Graphica Creativa" w Jyväskylä. 1979 Biennale Grafiki w Heidelbergu; Wash Art w Waszyngtonie; Artists'79 w Nowym Jorku. 1979-96 Międzynarodowa wystawa "Małe Formy Grafiki" w Łodzi. 1980 II Kanadyjskie Biennale Grafiki i Rysunku w Edmonton. 1981, 90 Impact Art Festival w Kioto. 1982 Międzynarodowa Wystawa Drzeworytu w Wiedniu. 1983 Biennale Grafiki w Cul-des-Sarts/Couvin; I Międzynarodowe Triennale Grafiki w Spa. 1985 Międzynarodowy Salon Grafiki w Nantes. 1986 Międzynarodowa wystawa grafiki "Bois Pluriel 2" w Evry. 1987 "Graphika Atlantica" w Reykjaviku; Międzynarodowa wystawa "Surrealismi" w Punkaharju. 1988 Międzynarodowa wystawa grafiki "Ripopée" w La Louvière. 1990 Międzynarodowe Targi Sztuki w Hamburgu. 1991 "Sąsiedzi" - wystawa Krakowskiego Triennale w Norymberdze. 1993 "Il segno inciso - Grafica italiana e polacca" w Ossimo. 1994 "Europa-Europa" w Kolonii; "Kolor w grafice" - Międzynarodowe Triennale Grafiki w Toruniu. 1996 Międzynarodowe Triennale Małych Form Grafiki w Łodzi. 1997 Tama International Print Exhibition Poland & Japan, Parthenon Art Center - Nagano, Suzuka Museum.- 1998- Shizuoka, Gallery Art Works - Kochi, In-cho Paper Museum; Międzynarodowe Sympozjum grafiki - University of Alberta w Edmonton, Kanada 1998.

Wystawy indywidualne

1965 Galerie Lambert w Paryżu. 1966 Galeria Współczesna w Warszawie, 1967 Galeria OdNowa w Poznaniu; Dom Związków Twórczych we Wrocławiu: Galeria Krzysztofory w Krakowie. 1970 Galerie beim Minoritensaal w Grazu. 1973 Galeria Krzysztofory w Krakowie; Galeria Kordegarda w Warszawie, 1974 Galerie Prisma I w Sztokholmie; Galerie Elisabeth Henning w Hamburgu; Biuro Wystaw Artystycznych w Koszalinie. 1976 Galeria Pawilon w Krakowie. 1977 Kunsthalle Wilhelmshaven; St Annen-Museum w Lubece; Kulturgeschichtliches Museum w Osnabrück. 1978 Künstlerhaus Hannover. 1981 University of Alberta w Edmonton. 1982 Kleine Grafik-Galerie w Bremen; Centre de la Gravure et de l'Image Imprimée w La Louvière. 1984 Instytut Polski w Paryżu. 1987 Galerie Marina Dinkler w Berlinie Zachodnim. 1988 Biuro Wystaw Artystycznych w Łodzi; Justus-Liebig-Universität w Giessen. 1989 Universitätsmuseum für Kunst und Kulturgeschichte w Marburgu/Lahn; Xylon-Werkstätten und Museum w Schwetzingen; Zentrum für Interdisziplinäre Forschung w Bielefeld. 1990 Instytut Polski w Londynie; Galeria Studio w Warszawie. 1991 Biuro Wystaw Artystycznych w Lublinie; Galeria T w Łodzi. 1992 Galeria "Gest" w Łodzi. 1993 Galeria "Na piętrze" w Koszalinie; Państwowa Galeria Sztuki w Łodzi; Galeria "Gest" w Łodzi. 1994 Instytut Polski w Düsseldorfie. 1995 Galerie Ucher w Kolonii; Galeria Starmach w Krakowie; Galeria "Gest" Sławomira Bossa w Łodzi; Galeria Kordegarda w Warszawie. 1996 Galeria Pałacowa w Oliwie; Muzeum Sztuki w Łodzi; Centrum Sztuki w Bytomiu; Nieborów, Domek Ogrodnika. 1997 Wystawa malarstwa w Galerii Willa w Łodzi; Wystawa wczesnych obrazów w galerii Gest w Łodzi. 1998 Instytut Polski w Rzymie; Konsulat Generalny RP w Mediolanie; Galeria w Waterloo. 1999 Galeria Bielska, BWA Bielsko-Biala.

Udział w ponad 600 wystawach w Polsce i za granicą.

Między innymi: 1994 Polnische Zeichnungen der 80er und 90er Jahre - Lipsk, Weimar i Halle; De Dürer à Picasso - Cinq siècles de gravure en Europe, Louvain; Die polnische Tradition der graphischen Kunst, Goethe Institut, Staufen; 1965 Polnische Meisterzeichnungen, Galerie im Pferdestahl, Berlin; 1966 From the Łódź School of Woodcut, The Polish Museum of America, Chicago; Rozpoznanie - Obrazy z lat dziewięćdziesiątych, Bunkier Sztuki w Krakowie; 1977 "Granice obrazu" - Malarstwo w Polsce lat dziewięćdziesiątych: Centrum Sztuki Współczesnej w Zamku Ujazdowskim w Warszawie; Wystawa malarstwa polskiego 1945-1995 w Budapeszcie, w Wilnie. 1998 Contemporary prints from Poland, Edmonton.

Ważniejsze nagrody i wyróżnienia

1968 Ogólnopolskie Triennale Rysunku, Wrocław- 1. nagroda; 2.Biennale Grafiki, Kraków- nagroda specjalna. 1970 3. Biennale Grafiki, Kraków- medal honorowy i nagroda-zakup. 1972 11. Biennale Grafiki "Bianco e Nero", Lugano- nagroda ex aequo. 1977 12. Biennale Grafiki, Ljubljana - nagroda-zakup;. 1978 Triennale "Graphica Creativa", Jyväskylä - dyplom honorowy; 5. Biennale Grafiki, Frechen - 2. nagroda. 1979 1. Biennale Grafiki Europejskiej, Heidelberg - 2. nagroda. "Małe Formy Grafiki", Łódź - medal honorowy ex aequo. 1981 Ogólnopolska Wystawa Grafiki, Warszawa - Grand Prix. 1985 Międzynarodowa Wystawa "Małe Formy Grafiki", Łódź- nagroda ex aequo. 1986 Międzynarodowy Pestiwal Malarstwa, Cagnes-sur-Mer - specjalna nagroda honorowa. 1994 Nagroda miasta Winterthur (Grand Prix) na 12 Międzynarodowej Wystawie XYLONU 1996. 1977 Nagroda Krytyki im. C.K. Norwida, Warszawa; 1989 Nagroda Państwowa w dziedzinie sztuki; 1990 Nagroda im. Jana Cybisa. 1998 Nagroda miasta Łodzi.

Prace w następujących muzeach

W Polsce: Muzea Narodowe, w Gdańsku, Krakowie, Poznaniu, Szczecinie, Warszawie i we Wrocławiu. Muzeum Okręgowe im. Wyczółkowskiego w Bydgoszczy , Muzeum Okręgowe w Chełmie Lubelskim, Koszalinie i Radomiu; Muzeum Sztuki w Łodzi; Galeria Bielska w Bielsko-Białej.

Za granicą: Muzeum w Bochum, Muzeum Drzeworytu "Ugo da Carpi" w Carpi, Kupferstich-Kabinett w Dreźnie, Graphothek Erlangen, Kunsthalle Hamburg, Kunsthalle Hannover, Marburger Universitätsmuseum für Kunst und Kulturgeschichte, Sammlung Würth w Künzelsau, Centre de la Gravure et d'Image Imprimée w La Louvière, Tate Gallery w Londynie, St Annen-Museum w Lubece, Museo Civico di Belle Arti w Lugano, Galeria Tretiakowska w Moskwie, Museum of Modern Art w Nowym Yorku, Mc Grew Hill Collection w Nowym Yorku, Landesmuseum Oldenburg, Muzeum Narodowe w Pradze, Galerie Vytvarnego Uměni w Roudnice n/L, Muzeum Sztuki Współczesnej w Skopje, Graphische Sammlung Albertina w Wiedniu, Museum des XX Jahrhunderts w Wiedniu, Gewerbe-museurn Winterthur, Gabinet Rycin Jugosłowiańskiej Akademii Nauk i Sztuk w Zagrzebiu.

Liczne kolekcje prywatne w Polsce i za granicą.

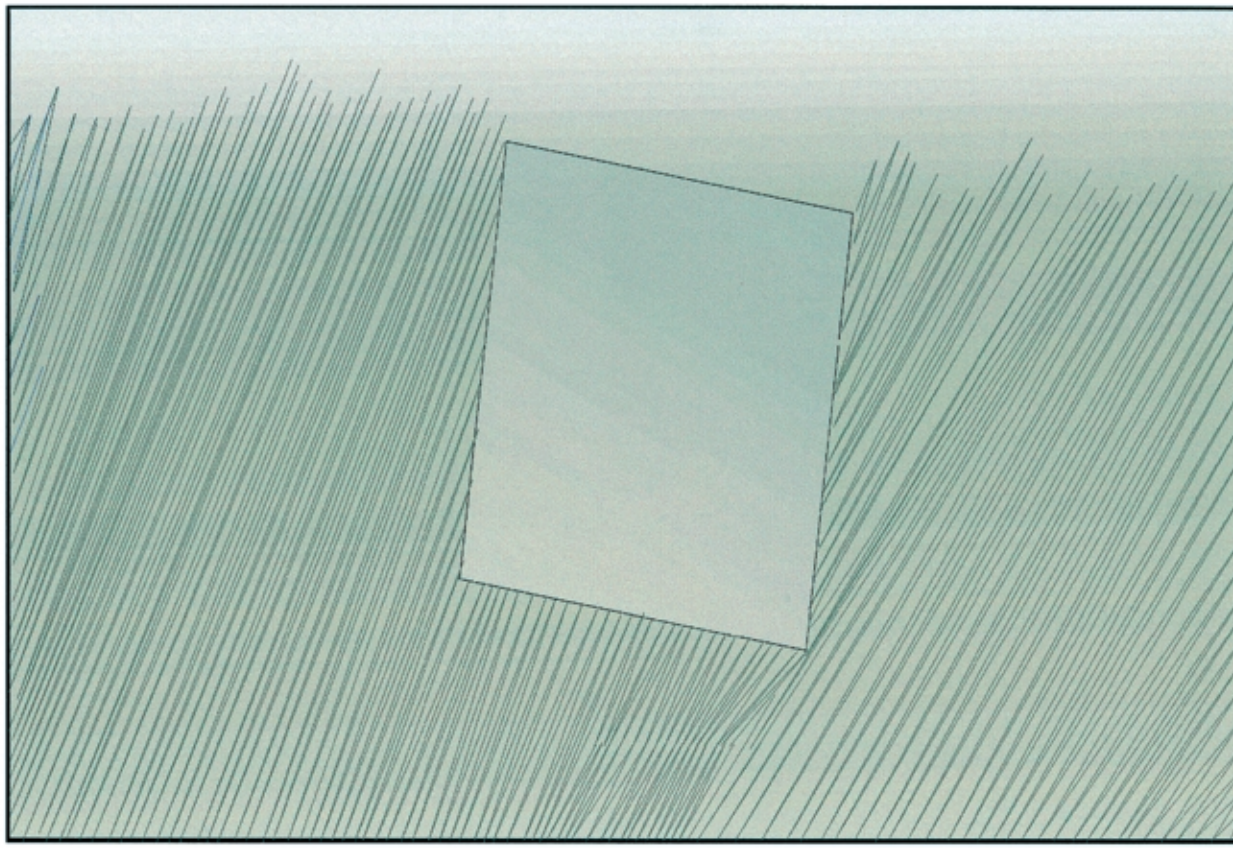

G2a kolor . Cdr - 12.IX.99

64/1/10

S. Fijałkowski

Malarstwo Stanisława Fijałkowskiego sytuuje się w tej sferze sztuki współczesnej, w której dzieło m i l c z y / p r z e m a w i a, stanowiąc komunikację z widzem pełną niedopowiedzeń i domysłów. Dzieje się tak na przykład na paru jego obrazach: na niemal monochromatycznej powierzchni pulsującej zmieszanymi barwami, zawierającej niewiele symbolicznych znaków dostrzegamy dwa punkty, umieszczone powyżej centrum na jednej wysokości, jak oczy wpatrujące się w oglądającego. Fijałkowski komentuje ten motyw, podobnie jak i inne (na przykład frontalny układ unoszących się figur, brak konwencjonalnej perspektywy) jako szczególną sytuację obrazów - może będących lustrem lub żyjącą istotą. W wywiadzie z 1988 roku zamieszczonym w katalogu wystawy w warszawskiej Galerii Studio mówił: "Istnieje symbolika samego gestu, porządku, systemu czy wszystkiego, co jest konstrukcją lub sposobem formowania malarstwa. Wszystko to miewa symboliczne znaczenie. Posiada je przecież traktowanie obrazu jako zwierciadła, w którym malarz odbija swoją twarz nie tylko wtedy, kiedy maluje swój autoportret. Każdy mój obraz jest przecież moją twarzą". Od dwudziestu kilku lat obrazy Stanisława Fijałkowskiego a także jego linoryty i prace w innych technikach graficznych, uprawianych bardzo perfekcyjnie stanowią w zasadzie spójną całość. Każda jego wystawa ma sobie właściwą intymną miarę i stwarza spójne środowisko, na które składa się zespół prac o podobnych wertykalnych formatach w jasnej chłodnej tonacji oraz grafiki ze zdecydowanymi czarnymi plamami, unoszącymi się jak w próżni na białym tle. Znaki, które wypracował jako aluzje do przestrzeni, do wody, do granicy powietrza i lądu, wybrane są tylko po części ze świata widzialnego. Inne są czysto umowne. Tytuły mówią o autostradach, ale są to raczej odpowiedniki mistycznej drogi duchowej; o bramach, ale są to odpowiedniki "mitu przejścia" zakorzenionego w ludzkości od tysięcy lat. Jeden z obrazów to epitafium dla zmarłej matki; emocja jest w nim oznaczona niemal jedynie płaskimi rozdzielonymi polami kolorów. Znaki oznaczają granicę między nocą a dniem, która jest w istocie połączeniem - a nie rozdzieleniem - czynnika spokoju i niepokoju lub trwania i przemijania. Mówią o tym kolory, mówią partie "ciężkie" i "lekkie" na obrazie, wypełnione i pozornie puste. Zachodzi kontrast między obramieniem, akcentowanym przez okalający pasek lub przez rytmiczne smużki koloru, a partią środkową, wolną od perspektywy, pulsującą odcieniami. Przykładem ezoteryczności jest powstająca od 1968 roku seria zarówno obrazów, jak i grafik, nazwana "Studia talmudyczne". Nie ma tam figuracji, nie ma nawet iluzji alfabetu czy sakralnej dyspozycji semantycznych obszarów stronicy świętego pisma. Ale jest wytrwałe rozmyślanie, przełożone na strukturę miękkich, równoległych linii skrywających poczucie Absolutu i niepodważalności Przymierza, drgających niepokojem między pewnością i zwątpieniem w Porządek. Fijałkowski wyraża twórczością swoją koncepcję Rzeczy Ostatecznych, a przy tym nie stawia widza wobec przedstawionej jasno alegorii. Przeciwnie. Wyczuwamy tylko wibrującą tajemnicę, dla której plamy i linie są odległym ekwiwalentem pozostającym wciąż jeszcze po naszej stronie Zasłony. Zasłona trwa nieruchomo aż do momentu naszej śmierci. Metafora zasłony, za którą rozpościera się obszar tajemnicy, jest bliska artystom pewnego odłamu awangardy wschodnioeuropejskiej. Malewicz i Kandinsky - na odmienne sposoby zakrywali/odkrywali sfery niedostępne potocznemu widzeniu. Przekonanie, że w dziele może zawierać się coś kosmicznego, ostatecznego, Fijałkowski przejmuje wraz z wiedzą o światopoglądzie tych artystów.

Fijałkowski zajmuje szczególne miejsce na mapie powinowactw. Był w Łodzi w latach tuż powojennych uczniem wybitnego malarza i teoretyka, Władysława Strzemińskiego, który wcześniej, w końcu lat dwudziestych opracował program "unizmu". Unizm był wywiedziony z uprematyzmu i ostro jemu przeciwstawiony. Program ten zakładał, że "obraz jest sam sobą i mówi tylko o sobie". W latach czterdziestych, ucząc następną generację artystów, Strzemiński wyrażał już mniej radykalnie redukcjonistyczne przekonanie. Sądził mianowicie, że obraz nie musi być wyłącznie chłodny, zredukowany do neutralnej płaszczyzny, że dzieło może uwzględniać niemożliwe do opanowania bodźce, jak na przykład reakcję oka malarza na agresję światła. Jednakowoż Strzemiński stale pogłębiał w uczniach pryncypialne przekonanie, pochodzące z wciąż mu bliskiego suprematyzmu, o zobowiązujących "najgodniejszych", "uniwersalnych" systemach malarskich. Oczywiście Fijałkowski swoją praktyką malarską dowodzi, że nie pozostał biernym uczniem Strzemińskiego. Stale pogłębiając własne, niepodważalne jego zdaniem, zasady, wyraża swoją twórczością aspirację do pewnego systemu w znaczeniu moralnym, nie zaś logicznym czy matematycznym. To, co nazywa systemem, domaga się zastrzeżenia, byśmy nie oczekiwali kanonu, lecz wyczuli raczej intelektualne i intuicyjne tło tego malarstwa.

Drugą tradycją, do której Fijałkowski odwołuje się szczególnie wrażliwie, jest koncepcja Kandinsky'ego dotycząca znaczenia semantycznego konfiguracji prostych znaków. Fijałkowski przetłumaczył przed dziesiątkami lat i opublikował w Warszawie w 1986 roku Kandinsky'ego "Punkt i linia a płaszczyzna" ("Punkt und Linie zu Fläche), ponadto ma gotowy do druku przekład jego "O duchowości w sztuce" ("Über das Geistige in der Kunst"). Podejmował te przekłady z żarliwością artysty, który sam maluje obrazy, w których znaczenie symboliczne ma każdy znak, sąsiedztwo kolorów, formy położone świadomie i efekty osiągnięte intuicyjnie. Fijałkowski ma osobistą wiedzę o tajemnicy brzmienia kompozycji, począwszy od składników każdego centymetra formy. Ta wiedza, weryfikująca psychofizyczne właściwości Fijałkowskiego, pokrewne Kandinsky'emu otworzyła mu około połowy lat sześćdziesiątych drogę do oryginalnej poetyki. Wprawdzie jego obrazy wcale nie nawiązują do Kandinsky'ego, lecz dzięki owej zbieżności temperamentów dzieło Fijałkowskiego jest bardziej emocjonalne niż spuścizna teoretyczna i obrazy Strzemińskiego, z którymi porównanie nasuwa się ze względu na głęboki szacunek, jaki Fijałkowski żywi nadal dla swego dawnego nauczyciela. Najgłębszym źródłem dzieła Fijałkowskiego jest jego intuicja. Ale i ona odwołuje się do kontekstu. Jest to kontekst dotyczący nie tyle formy, co samej istoty przeżycia jednostki ludzkiej, zdolnej tworzyć wartości duchowe. Fijałkowski uznał za swoją własną wiedzę o głębokich źródłach ekspresji ludzkiej: indywidualnych i uniwersalnych, jak archetypy, symbole wiążące się z przeżyciem mistycznym, w czym zawiera się między innymi Kabała. Traktuje je jednak nie jak kanony, szyfry symboliczne, "krzyżówki" do odgadnięcia. Przeciwnie - przeczuwa je z dala jako echo dziedziczonego bogactwa, którego treści otwierają się tylko po części: przez odważne wtajemniczenie, a zarazem aktywność podświadomości.

W obrazach Fijałkowskiego takie pojęcia, jak relacja partii górnej do dolnej, centrum do obrzeży, figury do otaczającego ją tła, a także zmieszanie barw - tak niekonwencjonalne jak przełamanie zieleni czerwienią lub różem - skrywają świadomość nieodłącznego dualizmu. Do binarności odwołuje się wprowadzona czasem symetria, nieraz zakłócona, a także liczby: rozłożenie odległych punktów w imaginatywną figurę czworokątną, a także niekiedy, przeciwnie, w trójboczną. Do tego systemu zaliczają się znaki, odnoszące się do aktywności i pasywności, jak chińskie jin i jang. Wielorakie opozycje okazują się układać w jedność. W artykule o Brancusim z lat czterdziestych Mircea Eliade odsłonił w jego dziele archaiczne, uniwersalne wartości i przekazy trudne do zwerbalizowania, nie tylko folklorystyczne i nie tylko czysto formalne, jak trwałość sakralnej tkanki drzewa, wznoszenie się, dynamika ptaka. Zwrócił też uwagę na tę symbolikę jako na alchemiczne wyzwanie materii do lotu oraz na ciągłość między Brancusim a prastarym systemem kontemplacji tego, co niemożliwe do pogodzenia. Zdaniem Eliade Brancusi osiągnął to przez kojarzenie przeciwieństw materii, czyli kamienia, który tradycyjnie oznacza bezwład, z ruchem, lotem, identyfikowanym z lekkością. W uniwersum wyobrażeń zarówno artysty, jak i tzw. człowieka pierwotnego nie ma "ognia i wody" nie do pogodzenia przez sen, przez wolę, przez odwagę... Dodajmy, że *coincidentia oppositorum* może zachodzić tak w myśleniu pierwotnym, jak i na przykład w mistycznej poezji i muzyce baroku, zaś począwszy od surrealizmu w wyobraźni artystów naszej doby, najbardziej wyzwolonych ku przeczuwaniu rzeczy zakrytych. Do nich zalicza się Stanisław Fijałkowski. Prócz gry asocjacji znaków, o czym była mowa, Fijałkowski pragnie zanegować obcość między autorem a widzem, zapraszając widza do kontynuowania na swój sposób "pracy" nad dziełem. Znaczeń jego obrazów domyślamy się niepewnie, onieśmieleni ale też zachęceni ich enigmatycznością. W twierdzeniu artysty, tak starannie organizującego pracę nad obrazem nie ma kokieterii, gdy mówi on, że w jego dziele jest coś nieprzewidywalnego, co stanowi dalszy ciąg "marzenia", jakie towarzyszyło koncepcji, że jest to wreszcie druga postać dzieła. Nie tylko widz ma dopowiedzieć tu swoje sensy. "Autonomiczny" obraz nierzadko zadziwia samego autora. Może dzieje się podobnie, jak wówczas, gdy o poranku opowiadamy najbliższej osobie nasze sny, z pewnym zażenowaniem, ale szczerze, wiedząc bez zastrzeżeń, że ich niesprawdzalna treść jest niejako treścią marzeń całego rodzaju ludzkiego- bo dalekim echem definiują one wszelkie przeczucie przyszłości, ciekawość, niepokój, grozę, ukojenie.

Urszula Czartoryska

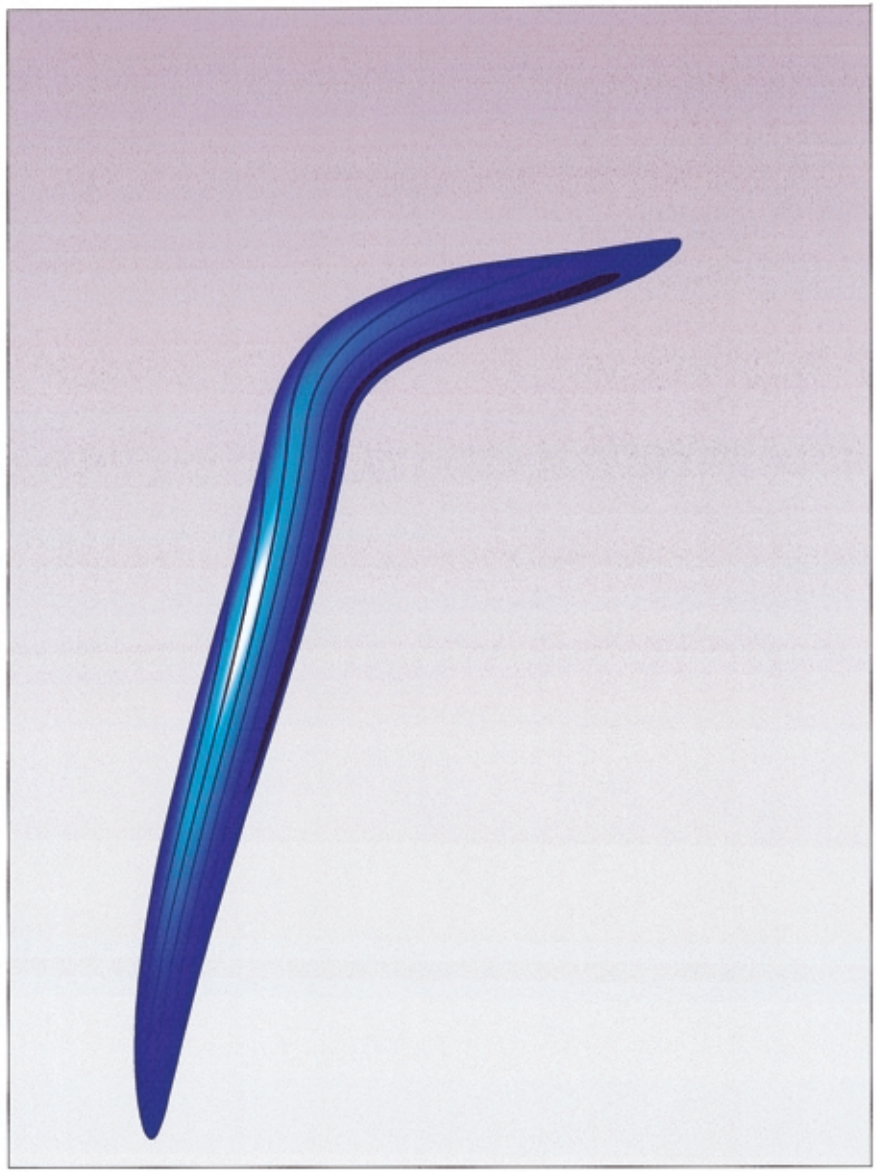

12 XII 99 a3/2/10 S. Fijałkowski

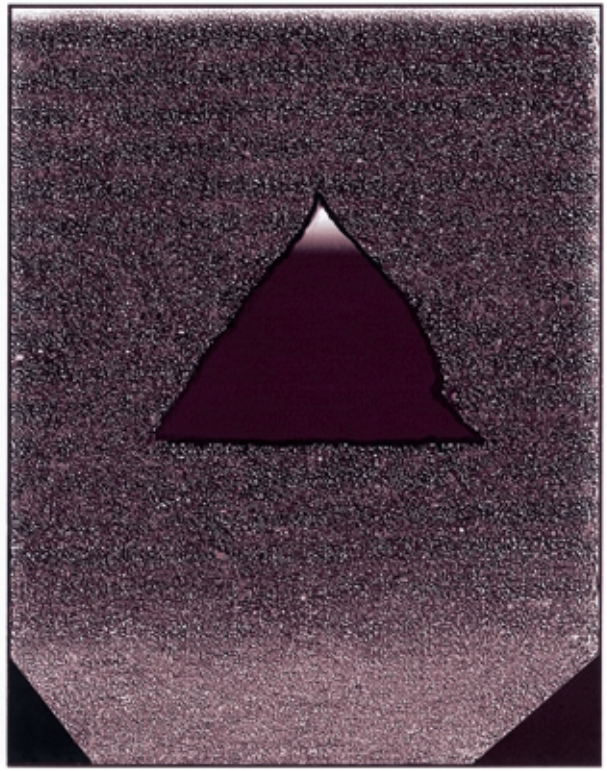

5cd5dw0.psd 03/7/10 J. Fijałkowski

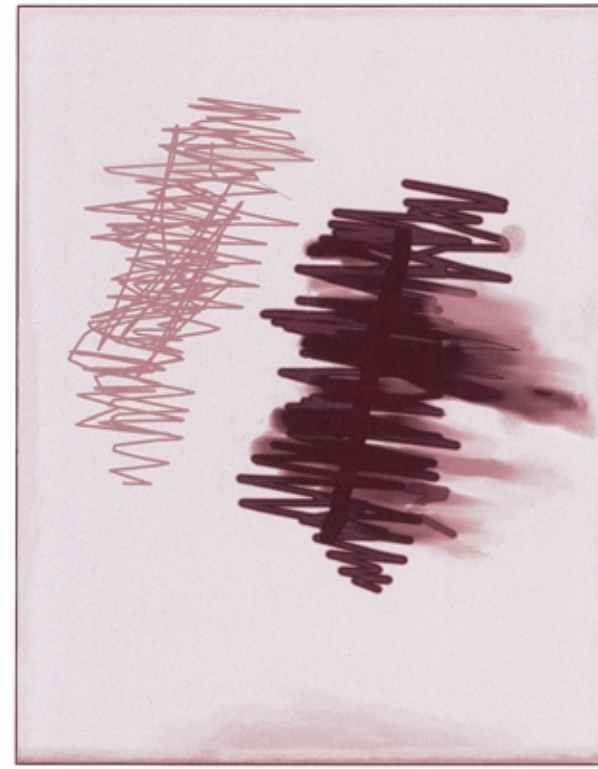

Ilustracja 4A3.psd 03/7/10 J. Fijałkowski

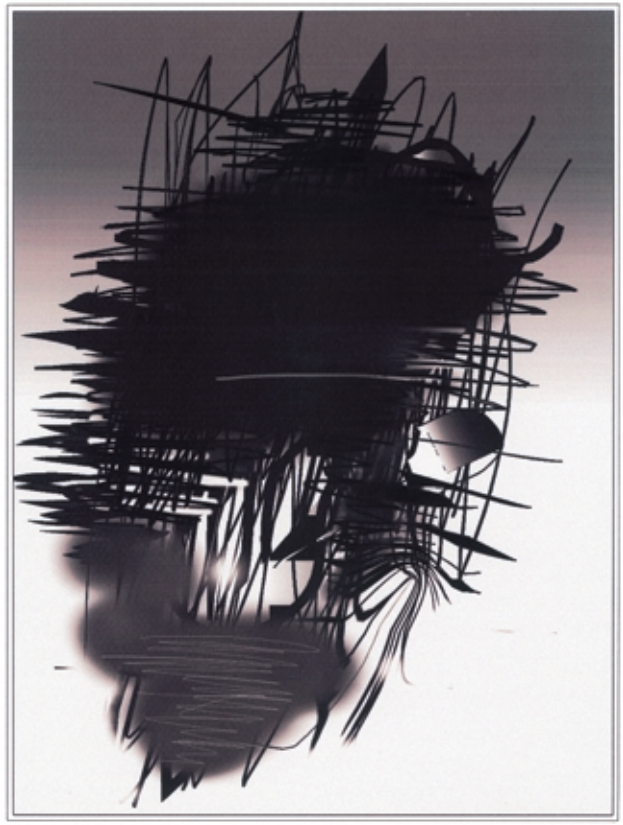

Const 596-trio A3. pod a3/7/10 S. Fijałkowski

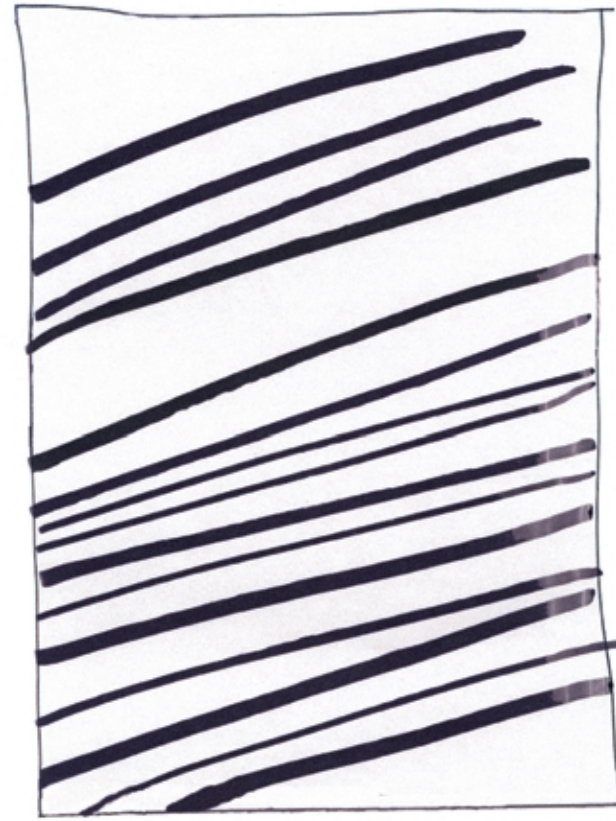

22 III 99-3a. pod a3/2/10 S. Fijałkowski

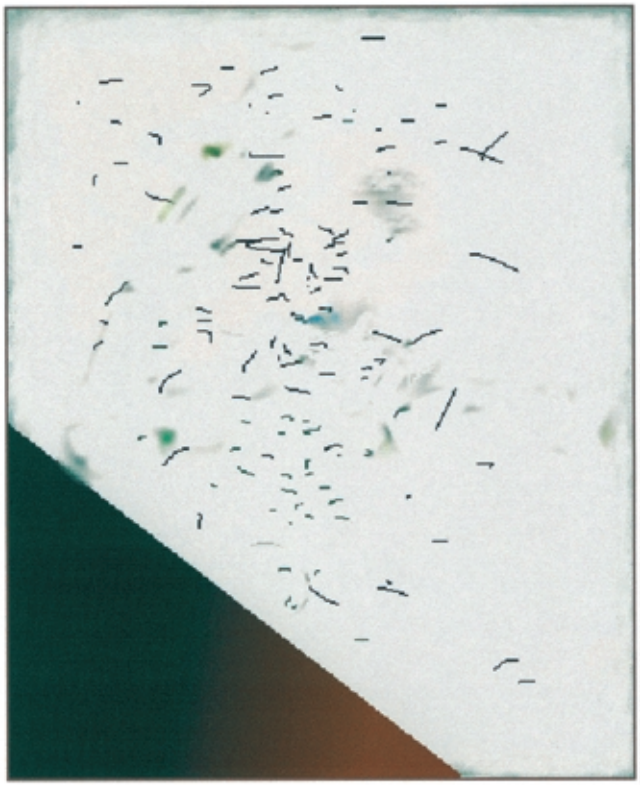

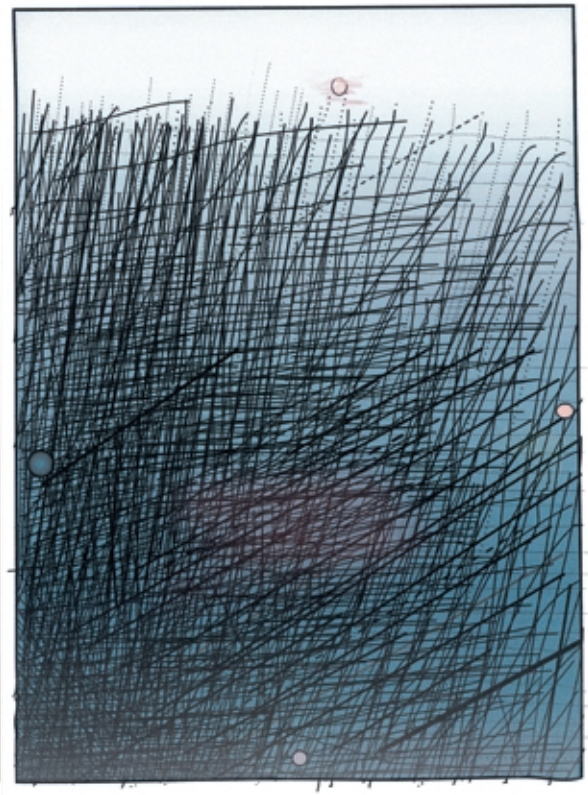

Pabli 2a. Cdr - 16.1.96 84/1/70 S. Fijałkowski G22 B4. MK 64/1/70 S. Fijałkowski

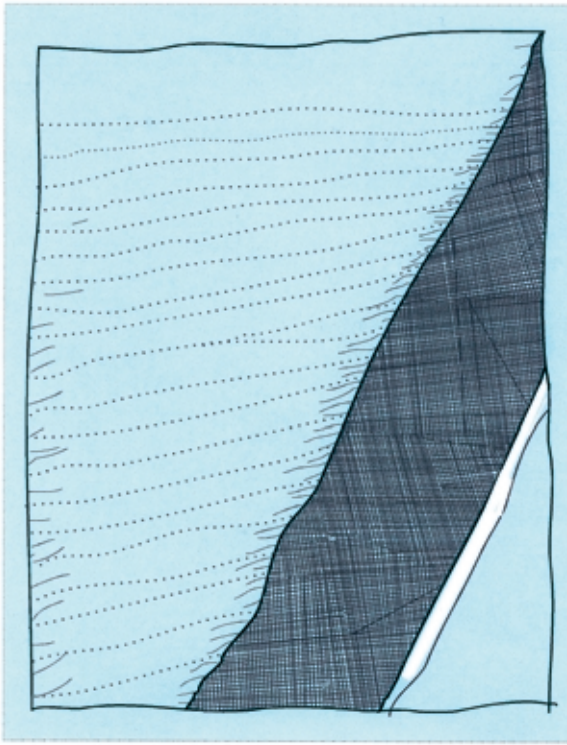

a4/1/10 S Fijałkowski

Thsh6 duo.psd e.a. S. Fijałkowski

Skupzah. MA 21/1/90 S. Fijałkowski

Photoshop 2.0 a. pred 21/1/90 S. Fijałkowski

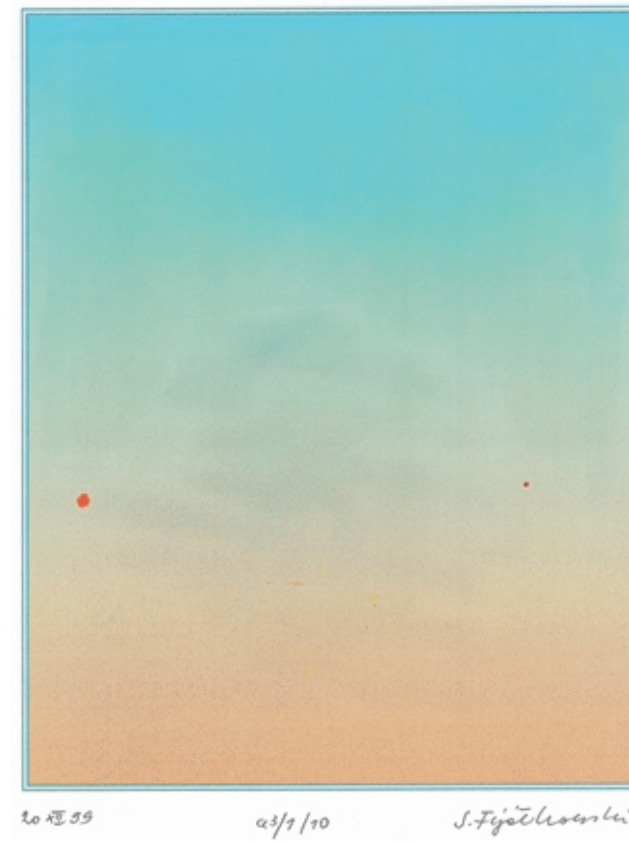

A. WRODARCZYK, T. STAPOWICZ

ESTA®

• REGIONALNE CENTRUM OPROGRAMOWANIA
• GALERIA SZTUKI WSPÓŁCZESNEJ

44-100 Gliwice, ul.Jasna 31
tel. (032) 239 45 05; fax. (032) 239 45 40
e-mail: tadeusz.stapowicz@esta.com.pl

skład i druk: OPUS Gliwice, ul. K. Miarki 12 • tel. 230 75 22 w.140

COMPACT DISC NOVELTY

MOŻECIE NA NAS LICZYĆ

wydanie katalogu sponsoruje CDN, producent oprogramowania do zarządzania i księgowości